

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની વડી અદાલતમાં

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશન નં. ૮૫૯૬/૨૦૦૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય કાર્યકારી મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી અનંત એસ. દવે

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બિરેન વૈષ્ણવ

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	

એન્ડાગ્રો સર્વિસીસ પ્રા.લિ. અને ૧ અન્ય

વિરુદ્ધ

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, સેક્રેટરી મારફત, અને ૪ અન્ય

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧, ૨ તરફથી શ્રી હાર્દિક પી. મોઢ(૫૩૪૪)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૫ તરફથી શ્રી દેવાંગ વ્યાસ(૨૭૯૪)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૩, ૪ તરફથી શ્રી નિર્ઝર એસ. દેસાઈ(૨૧૧૭)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફથી સુશ્રી મૈથિલી ડી. મહેતા(૩૨૦૬)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ ને નોટિસ (૩૯) બજાવાયેલ(૬૪)

કોરમ: માનનીય કાર્યકારી મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી અનંત એસ. દવે

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બિરેન વૈષ્ણવ

તારીખ : ૦૫/૦૮/૨૦૧૯

સી.એ.વી. ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી બિરેન વૈષ્ણવ મારફત)

૧. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ પિટિશનમાં આસિસ્ટન્ટ કમિશનર (ગ્રુપ-૭), કસ્ટમ્સ હાઉસ, કંડલા દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૦૮/૦૧/૨૦૦૭ ના હુકમને પડકારવામાં આવ્યો છે, જેના દ્વારા તારીખ ૩૦/૦૮/૨૦૦૬ ની કારણદર્શક નોટિસ હેઠળ કરવામાં આવેલી રૂ. ૧,૦૦,૩૮,૩૨૧/- (માત્ર એક કરોડ અડત્રીસ હજાર ત્રણસો એકવીસ રૂપિયા) ની જકાતની માંગણીને બહાલી આપવામાં આવી છે. અરજદારને તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના જાહેરનામા નં. ૫૩/૨૦૦૩ હેઠળ, બે બિલ્સ ઓફ એન્ટ્રીના સંબંધમાં ડ્યુટી ફ્રી ક્રેડિટ એન્ટાઇટલમેન્ટ (ટૂંકમાં 'ડીએફસીઈ') ના લાભથી વંચિત રાખવામાં આવેલ છે. આ ઉપરાંત તારીખ ૩૦ મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૪ ના પરિપત્ર નં. ૧૦/૨૦૦૪-કસ્ટમ્સને પણ પડકારવામાં આવ્યો છે, જેના આધારે મહેસૂલ વિભાગ દ્વારા તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના જાહેરનામાના ખંડ (૨)(સી) [ખંડ (૨)(સી)] માં આવતા કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનોની આયાત પરના નિયંત્રણો અંગે સ્પષ્ટતા બહાર પાડવામાં આવી હતી. બહાર પાડવામાં આવેલી સ્પષ્ટતામાં એવું સૂચવવામાં આવ્યું હતું કે “કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો” શબ્દપ્રયોગનો અર્થ

એ થશે કે ફૂડ એડિબલ ઓઇલ (કાચું ખાધ તેલ) સહિત કૃષિ/ડેરી મૂળમાંથી મેળવવામાં આવતા તમામ પ્રકારના ઉત્પાદનોની આયાત કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવશે નહીં. અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર મુક્તિ આપતા જાહેરનામામાં કંઈક ઉમેરો કરવા માટે પરિપત્ર દ્વારા “કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો” શબ્દપ્રયોગનો વ્યાપ વિસ્તૃત કે મોટો કરી શકાય નહીં.

૨. સદર હુકમ અને સ્પષ્ટતાત્મક પરિપત્ર સામેનો પડકાર નીચે મુજબના તથ્યોની પૃષ્ઠભૂમિમાં ઉદ્ભવે છે:

૨.૧ અરજદાર સરકાર માન્યતા પ્રાપ્ત ટુ સ્ટાર એક્સપોર્ટ હાઉસ છે અને ચોખા, તલ, સોયાબીન મીલ એક્સટ્રેક્ટ વગેરેની નિકાસમાં સંકળાયેલી ટ્રેડિંગ કંપની છે. ૨૦૦૨-૨૦૦૭ ની એક્ઝિમ પોલિસી હેઠળ, જે ડ્યુટી ફ્રી ક્રેડિટ એન્ટાઇટલમેન્ટ સર્ટિફિકેટ હેઠળ ભારતમાં આયાત કરવામાં આવતા માલને મુક્તિ આપવાની જોગવાઈ કરે છે, અરજદારને “૬૭ ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ” (ખાદ્ય ઉત્પાદનો) શ્રેણી હેઠળ નિકાસ કરાયેલ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ સાથે સંબંધ (નેક્સસ) ધરાવતા માલની આયાત માટે “ડીએફસીઈ સર્ટિફિકેટ” મંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું. ડ્યુટી ફ્રી એન્ટાઇટલમેન્ટના આ પ્રમાણપત્ર હેઠળ, અરજદારે ફૂડ ડીગ્રમ્ડ સોયાબીન ઓઇલ (“સીડીએસઓ”) ની આયાત કરી હતી. બે બિલ્સ ઓફ એન્ટ્રી મારફતે ફૂડ ડીગ્રમ્ડ સોયાબીન ઓઇલની આયાત કર્યા પછી, અરજદારે આવા પ્રમાણપત્રના આધારે જકાત મુક્તિનો દાવો કર્યો હતો. દાવો કરવામાં આવેલી મુક્તિ એક્ઝિમ પોલિસીના પેરા

૩.૭.૨.૧ (૬) મુજબ હતી કારણ કે અરજદાર પાસે સદર નીતિના પેરા ૩.૭.૨ માં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ સ્ટેટસ હોલ્ડર તરીકે આવું પ્રમાણપત્ર હતું.

૨.૨ કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ, કર્ણ કમિશનરેટની કચેરી દ્વારા તારીખ ૩૦/૦૮/૨૦૦૬ ની એક કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી કે તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના જાહેરનામા નં. ૫૩/૨૦૦૩ હેઠળ ડીએક્સીઈ યોજના અંતર્ગત અરજદાર ફૂડ ડીગમ્ડ સોયાબીન ઓઈલની આયાત પર તેના ઉધાર (ડેબિટ) માટે યોજના હેઠળના લાભો મેળવવા પાત્ર નથી, કારણ કે તે કૃષિ પેદાશ હતી. સત્તાવાળાઓના મતે, જાહેરનામા હેઠળ માલના વ્યાપમાંથી “કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો” સ્વરૂપના “માલ” ને બાકાત રાખવામાં આવ્યો હોવાથી, અરજદાર ગુણદોષના આધારે લાગુ પડતી જકાત ભરપાઈ કરવા જવાબદાર હતા. વિભાગે વધુમાં એવું સૂચવ્યું હતું કે ડીજીએક્સટી દ્વારા આપવામાં આવેલા લાયસન્સ સાથે જોડાયેલ શરત પત્રક (કન્ડીશન શીટ) અનુસાર, આયાતનો નિકાસ કરાયેલ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ સાથે સંબંધ હોવો જોઈએ. પત્રકમાં પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ ૬૭ ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ દર્શાવવામાં આવ્યું હતું, જે રદ કરવામાં આવ્યું હતું અને આયાતકાર દ્વારા નિકાસ કરવામાં આવેલ માલ પૈકી એક માલ “સોયાબીન મીલ એક્સ્ટ્રેક્ટ” હતો, જ્યારે આયાત કરાયેલ ઉત્પાદન ફૂડ સોયાબીન ઓઈલ છે, તેથી નિકાસ કરાયેલ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ સાથે કોઈ સંબંધ (નેક્સસ) ન હતો. આથી નોટિસમાં અરજદારને વ્યાજ સહિત તમામ આકારણીપાત્ર જકાત ચૂકવવા જણાવવામાં આવ્યું હતું.

૨.૩ અરજદારે તારીખ ૧૪/૦૯/૨૦૦૬ નો જવાબ દાખલ કરીને પ્રત્યુત્તર આપ્યો હતો. તેમનો કેસ એવો હતો કે કરદાતા દ્વારા આયાત કરવામાં આવેલ ઉત્પાદન “કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો” ન હતું જેથી તેને તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના જાહેરનામા નં. ૫૩/૨૦૦૩ માંથી બાકાત રાખી શકાય. અરજદારે વધુમાં એવી દલીલ કરી હતી કે તેમના દ્વારા આયાત કરવામાં આવેલ ઉત્પાદન એટલે કે ફૂડ સોયાબીન ઓઇલ સ્ટાન્ડર્ડ ઇનપુટ આઉટપુટ નોર્મ્સ (એસઆઇઓએન) હેઠળ “ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ” તરીકે વર્ગીકૃત થયેલ છે અને નિકાસ કરાયેલ ઉત્પાદન એટલે કે સોયાબીન મીલ એક્સટ્રેક્ટ પણ તેમ જ છે અને તેથી આયાત કરાયેલ ઉત્પાદન નોટિસ મેળવનાર દ્વારા નિકાસ કરાયેલ ઉત્પાદન સાથે સ્પષ્ટપણે સંબંધ ધરાવે છે. અરજદારનો કેસ એવો પણ હતો કે તારીખ ૨૮/૦૧/૨૦૦૪ અને ૨૧/૦૪/૨૦૦૪ ના સુધારેલા જાહેરનામા મુજબ પણ આઇટીસી (એચએસ) ના પ્રકરણ ૧-૨૪ હેઠળ આવતા કૃષિ ઉત્પાદનો ડ્યુટી ફ્રી એન્ટાઇટલમેન્ટ સર્ટિફિકેટ હેઠળ આયાત માટે માન્ય નથી. હેન્ડબુક ઓફ પ્રોસિજર્સમાં દાખલ કરાયેલા પેરા ૩.૨.૫ મુજબ, એસટીસી અને એમએમટીસી મારફત કરવામાં આવતી આઇટીસી (એચએસ) ની એક્સપોર્ટ એન્ડ ઇમ્પોર્ટ આઇટમ્સના વર્ગીકરણના પ્રકરણ ૧૫ હેઠળ વર્ગીકૃત તમામ ખાદ્ય તેલ જેવા કૃષિ ઉત્પાદનની આયાત ડ્યુટી ફ્રી મુક્તિનો દાવો કરવા પાત્ર હતી અને અરજદાર એમએમટીસી મારફત તેલની આયાત કરતા હોવાથી, તે ડીએફસીઈ યોજના હેઠળ મુક્તિ મેળવવા માટે હકદાર હતા. કારણદર્શક નોટિસના જવાબમાં, અરજદારે ફૂડ સોયાબીન ઓઇલના ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા વિગતવાર સમજાવી હતી જેથી એવું દર્શાવી શકાય કે

ઉત્પાદન પ્રક્રિયામાંથી પસાર થયા પછી, તે સ્પષ્ટપણે વેચાણક્ષમ ચીજવસ્તુ બની જાય છે અને તેથી કૃષિ પેદાશ તરીકે સોયાબીનની ઓળખ ગુમાવે છે.

૨.૪ નિકાસ કરાયેલ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપના સંબંધ (નેક્સસ) અંગેની કારણદર્શક નોટિસના બીજા મુદ્દા પર, હેન્ડબુક ઓફ પ્રોસિજર્સના પેરા ૩.૨.૬ એ (૨) અને (૩) પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. તારીખ ૦૫/૧૦/૨૦૦૫ ના એક સ્પષ્ટતાત્મક પરિપત્ર પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો જે દર્શાવે છે કે પરિશિષ્ટ ૧૭ ડી (Appendix 17D) ના ક્રમ નં. ૧ થી ૧૦ પરના ઉત્પાદનો સંબંધિત પ્રોડક્ટ કેટેગરી બનાવી શકે છે અને “ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ” એસઆઈઓએન (SION) ની ૧ થી ૧૦ ની કેટેગરીઓ પૈકી એકમાં આવતું હોવાથી, આવી આયાત અરજદારે નિકાસ કરેલા “ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ” જૂથ સાથે સંબંધ ધરાવે છે, જેમ કે તલ (૯/૯૩), વ્હાઈટ ક્રિસ્ટલ સુગર (૯/૫૨ : ૯/૭૯), નોન-બાસમતી ચોખા (૯/૩૮) અને સોયાબીન મીલ એક્સટ્રેક્ટ (૯/૪૨). તેથી “ફૂડ પ્રોડક્ટ” ને ૨૬ કરવું પ્રસ્તુત રહેશે નહીં. અરજદારે નોટિસના જવાબમાં વધુમાં જણાવ્યું હતું કે તારીખ ૨૬/૦૮/૨૦૦૫ ની જાહેર નોટિસ નં. ૪૪/૨૦૦૫ અનુસાર, ક્રમ ૯/૧૨૧ મુજબ, નિકાસ વસ્તુ તરીકે રિફાઈન્ડ સોયાબીન ઓઈલ આયાતી વસ્તુ ફૂડ સોયાબીન ઓઈલ સાથે સુસંગત હતું અને તેથી તે સમાન નિકાસ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ “ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ” માં આવે છે અને તેથી સંબંધ સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત થયો હતો.

૩. તારીખ ૦૮/૧૨/૨૦૦૬ ના રોજ રૂબરૂ સુનાવણી આપ્યા પછી, વિભાગ અરજદારની રજૂઆતો સાથે અસંમત થયો હતો અને ઠરાવ્યું હતું કે ફૂડ ડીગ્રમ્ડ

સોયાબીન ઓઈલની આયાત કૃષિ પેદાશ અથવા કૃષિ મૂળની પેદાશના સ્વરૂપમાં હતી અને તેથી તે ડીએફસીઈ યોજના હેઠળના લાભો માટે પાત્ર નથી. તદુપરાંત, વિભાગના મતે, આયાતકાર દ્વારા નિકાસ કરવામાં આવેલ માલ નિકાસ કરાયેલ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ સાથે કોઈ વ્યાપક સંબંધ (બ્રોડ નેક્સસ) ધરાવતો હોય તેવું જણાયું ન હતું. એસઆઈઓએન (SION) ના ધોરણો મુજબ, સોયાબીન મીલ એક્સટ્રેક્ટ કે જેની નિકાસ કરવામાં આવે છે, તે ઈ-૩૮ પર આવે છે જેના માટે આયાત કરવાની છૂટ અપાયેલ વસ્તુઓ હેક્ઝેન, કોલસો, ડીઝલ અથવા કેરોસીન છે. કૂડ સોયાબીન ઓઈલ જે ઈ-૧૨૧ પર આવે છે તેની સામે રિફાઈન્ડ સોયાબીન ઓઈલ (એડિબલ ગ્રેડ) ની નિકાસ છે અને તેથી સોયાબીન મીલ એક્સટ્રેક્ટ આવો કોઈ સંબંધ ધરાવતું નથી. કૂડ સોયાબીન ઓઈલની પ્રક્રિયાના સ્વરૂપમાં કોઈ ઉત્પાદન કરવામાં આવ્યું નથી અથવા કોઈ પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવી નથી અને સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ ટેરિફના પ્રકરણ ૧૫ ની એન્ટ્રી ૧૫૦૭ મુજબ પણ તેમાં કોઈ રિફાઈનિંગ કે રાસાયણિક ફેરફાર થયો નથી અને તેથી કોઈ ઉત્પાદન પ્રક્રિયામાંથી પસાર થયા વિના તે કૃષિ પેદાશ તરીકે ચાલુ રહે છે. વિભાગનો એવો પણ અભિપ્રાય હતો કે કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૭૫ ની કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ ૪% ની ખાસ વધારાની જકાત લાદવામાં આવી હોવાથી, અરજદારે ખાસ સીવીડી (CVD) રોકડમાં ચૂકવવી પડશે. તદનુસાર, તારીખ ૦૮/૦૧/૨૦૦૭ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા, વ્યાજ સહિત રૂ. ૧,૦૦,૩૮,૩૨૧/- ની જકાતની માંગણી વસૂલવાપાત્ર ઠરાવવામાં આવી હતી અને અરજદારને તે ચૂકવવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

જ. અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી હાર્દિક મોઢે નીચે મુજબની રજૂઆતો કરી છે:

(૧) તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના મુક્તિ જાહેરનામા નં. ૫૩/૨૦૦૩ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે મૂડીગત માલસામાન, ઓફિસ સાધનો, કાચો માલ, વપરાશી ચીજવસ્તુઓ જેવા માલસામાન મુક્તિ મેળવવા માટે હકદાર હતા. માત્ર એવો માલ જે કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો હતો તે આવી મુક્તિ માટે હકદાર ન હતો. એકવાર જાહેરનામામાં બાકાત રાખવાનો વ્યાપ નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારબાદ તારીખ ૩૦/૦૧/૨૦૦૪ નો પરિપત્ર ગેરકાયદેસર હતો, કારણ કે બાકાત રાખવાના વ્યાપને મોટો કરતો કે વિસ્તૃત કરતો કોઈ સ્પષ્ટતાત્મક પરિપત્ર બહાર પાડી શકાય નહીં.

(૨) શ્રી મોઢે કારણદર્શક નોટિસના જવાબની વિગતો તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું છે અને દલીલ કરી છે કે કૂડ ડીગમ્ડ સોયાબીન ઓઈલને કોઈપણ સંજોગોમાં કૃષિ પેદાશ કહી શકાય નહીં. ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા વિગતવાર સમજાવવામાં આવી છે અને તે જ તબક્કામાં હાથ ધરવામાં આવે છે તથા પેપર બુકના પાના નં. ૭૧ પરના આકૃતિ (ડાયાગ્રામ) દ્વારા પણ સમજાવવામાં આવી છે. એવી રજૂઆત છે કે ઉત્પાદન પ્રક્રિયામાંથી પસાર થયા પછી, ઉત્પાદન એક નવી વસ્તુમાં રૂપાંતરિત થાય છે અને એક વિશિષ્ટ વેચાણક્ષમ અસ્તિત્વ બને છે જેને ચોક્કસપણે કૃષિ પેદાશ કહી શકાય નહીં. તેમની આ દલીલના સમર્થનમાં સીઆઈટી વિરુદ્ધ સાયનામિડ ઇન્ડિયા લિ., (૧૯૯૯) ૩ એસસીસી ૭૨૭ માં રીપોર્ટ થયેલ સુપ્રીમ

કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો કે જો તે કેસના તથ્યો મુજબ ફોતરાં ઉતારવા (ડીહસ્કિંગ) એ ઔદ્યોગિક ઉત્પાદન ન હોય તો ઉત્પાદન કૃષિ પેદાશ રહે છે. જ્યારે ઉત્પાદન તેની મૂળ ઓળખ ગુમાવે છે, ત્યારે સદર અર્કને કૃષિ પેદાશ કહી શકાય નહીં. સી.આઈ.ટી. વિરુદ્ધ સ્ટેન્સ અમાલગામેટેડ એસ્ટેટ્સ લિ., (૧૯૯૮) ૨૩૧ આઈટીઆર ૪૪૩ મદ્રાસ માં રીપોર્ટ થયેલ મદ્રાસ હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. મદ્રાસ હાઈકોર્ટ સમક્ષના કેસમાં નીલગિરીના છોડનો ઉપયોગ નીલગિરીનું તેલ કાઢવા માટે થતો હતો, જે તેલ કાઢ્યા પછી છોડ તરીકેની પોતાની મૂળ ઓળખ ગુમાવી બેસે છે અને સમાનતા દર્શાવતાં શ્રી મોઢની એવી રજૂઆત હતી કે એકવાર સોયાબીન અર્ક કાઢવાની પ્રક્રિયામાંથી પસાર થાય અને કૂડ સોયાબીન ઓઈલ અંતિમ પરિણામ હોય, ત્યારે તેને કૃષિ પેદાશ કહી શકાય નહીં.

(૩) અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી મોઢે ઇન્ટર કોન્ટિનેન્ટલ (ઈન્ડિયા) વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, (૨૦૦૩) (૧૫૪) ઈ.એલ.ટી. ૩૭ (ગુજ.) માં રીપોર્ટ થયેલ ગુજરાત હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો કે જાહેરનામા દ્વારા આપવામાં આવેલ મુક્તિનો લાભ માત્ર પરિપત્ર બહાર પાડીને સુધારી શકાતો નથી, જેમ કે હાલના કેસમાં તારીખ ૩૦/૦૧/૨૦૦૪ ના વાદગ્રસ્ત પરિપત્ર દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે. શ્રી મોઢે સાંડુર માઈક્રો સર્કિટ્સ લિ. વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, બેલગામ, ૨૦૦૮ (૨૨૯) ઈ.એલ.ટી. ૬૪૧ (એસ.સી.) માં રીપોર્ટ થયેલ સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો પણ સહારો લીધો હતો કે

પરિપત્ર વૈધાનિક રીતે બહાર પાડવામાં આવેલા જાહેરનામાની અસર છીનવી શકે નહીં. હાલના કેસમાં, જ્યારે જાહેરનામામાં “કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો” શબ્દોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે વાદગ્રસ્ત પરિપત્ર તેના અર્થને વિસ્તૃત કરી શક્યો ન હોત અને એવી સ્પષ્ટતા કરી શક્યો ન હોત કે આ શબ્દોનો અર્થ કૂડ ઓઇલ સહિત કૃષિ/ડેરી મૂળમાંથી મેળવેલા તમામ પ્રકારના ઉત્પાદનો થશે જેની પરવાનગી આપવામાં આવશે નહીં.

(જ) શ્રી મોઢે વાદગ્રસ્ત હુકમના એવા તારણો સામે પણ આક્ષેપ કર્યો હતો કે આયાત કરાયેલ માલ નિકાસ કરાયેલ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ સાથે “વ્યાપક સંબંધ” (બ્રોડ નેક્સસ) ધરાવતો હોવો જોઈએ અને સત્તાધિકારીનો એવો અભિપ્રાય હતો કે કેસના તથ્યોમાં, નિકાસ કરાયેલ ઉત્પાદન એટલે કે ચોખા, તલ, સફેદ ખાંડ અને સોયાબીન મીલ એક્સટ્રેક્ટ આયાત કરાયેલ ખાદ્ય ઉત્પાદન એટલે કે કૂડ સોયાબીન ઓઇલ સાથે કોઈ સંબંધ ધરાવતા ન હતા. શ્રી મોઢે પેપરબુકના પાના નં. ૩૯ અને ૪૦ પરના ડીએક્સીઈ પ્રમાણપત્ર તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું હતું. પત્રકમાં સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે નિકાસ કરાયેલ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ સાથેનો સંબંધ કૂડ/કૂડ પ્રોડક્ટ પર હતો અને આ રીતે નિકાસ કરાયેલ ખાદ્ય ઉત્પાદનો એટલે કે ચોખા, તલ, સફેદ ખાંડ અને સોયાબીન મીલ એક્સટ્રેક્ટ એ ખાદ્ય ઉત્પાદનો હતા. આખરી સુનાવણી વખતે રજૂ કરાયેલ પેપરબુકના અલગ સંકલનમાંથી, શ્રી મોઢે તારીખ ૨૮/૦૧/૨૦૦૪ ની જાહેર નોટિસ નં. ૪૦ તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું હતું. હેન્ડબુક ઓફ પ્રોસિજર્સના પેરા ૩.૨.૫ માં કરવામાં

આવેલા ઉમેરા તરફ, ખાસ કરીને પેરા ૩.૨.૬ એ (૨) તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું જેમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે આ યોજના હેઠળ એટલે કે ડીએફસીઈ યોજના હેઠળ આયાત કરવા માટે માન્ય માલ નિકાસ કરાયેલ ઉત્પાદનો સાથે સંબંધ ધરાવતો હોવો જોઈએ અને/અથવા આ સંદર્ભમાં અરજદાર દ્વારા પરિશિષ્ટ ૧૭ ડી માં ઘોષણા કરવામાં આવશે. જાહેર નોટિસના પેરા ૩ તરફ પણ અમારું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે આઈટીસી (એચએસ) ના એક્સપોર્ટ એન્ડ ઇમ્પોર્ટ આઈટમ્સના વર્ગીકરણના પ્રકરણ ૧-૨૪ હેઠળ આવતા કૃષિ ઉત્પાદનોની આયાતની પરવાનગી આપવામાં આવશે નહીં. જોકે, તારીખ ૨૫/૦૧/૨૦૦૪ ની સદર જાહેર નોટિસમાં તારીખ ૦૬/૦૧/૨૦૦૫ ની નોટિસ દ્વારા સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આઈટીસી (એચએસ) વર્ગીકરણના પ્રકરણ ૧૫ હેઠળ વર્ગીકૃત થયેલ તમામ ખાદ્ય તેલની આયાત યોજના હેઠળ માત્ર એસટીસી અને એમએમટીસી મારફતે જ માન્ય રાખવામાં આવશે. અરજદારે આવું તેલ એમએમટીસી મારફત આયાત કર્યું હતું. શ્રી મોઢે આગળ ચાલુ રાખતાં રજૂઆત કરી હતી કે, પેરા ૩.૨.૬ એ માં સમાવિષ્ટ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ સાથેના સંબંધના વ્યાપ અને અર્થને સ્પષ્ટ કરવા વેપાર અને ઉદ્યોગ તરફથી રજૂઆતો મળી હોવાથી, પરિશિષ્ટ ૧૭ ડી ના ક્રમ નં. ૧ થી ૧૦ પરના પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ મુજબ, એસઆઈઓએન ગ્રૂપના સંબંધિત પ્રોડક્ટ ગ્રૂપમાં દર્શાવેલ કોઈપણ ઇનપુટ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ સાથેના સંબંધના વ્યાપમાં રહેશે. એસઆઈઓએનના પરિશિષ્ટ ૧૭ ડી ના એનેક્સરમાં ક્રમ નં. ૭ પર “ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ” દર્શાવવામાં આવ્યું હતું અને

તેથી એન્ટ્રી ડુ/ફૂડ પ્રોડક્ટ રદ કરવામાં આવી હતી તેવી દલીલ કાયદેસરતાની કસોટી પર ટકી શકે તેમ નથી.

(પ) “વ્યાપક સંબંધ” (બ્રોડ નેક્સસ) ના ખ્યાલ પર સત્તાધિકારીના તારણના સંબંધમાં, શ્રી મોઢે એસ્સેલ માઈનિંગ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિ. વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, ૨૦૧૧ (૨૭૦) ઈ.એલ.ટી. ૩૦૮ (બોમ્બે) ના કેસમાં મુંબઈ હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો કે એકવાર નિકાસ ઉત્પાદન અને આયાતી વસ્તુ સ્ટાન્ડર્ડ ઇનપુટ આઉટપુટ નોર્મ્સ (એસઆઈઓએન) માં સમાન પ્રોડક્ટ ગ્રૂપમાં આવે છે, ત્યારે આયાત કરાયેલ ઇનપુટ એટલે કે સીડીએસઓ હોવાનું સ્થાપિત થયા પછી તે મુક્તિના લાભ માટે હકદાર હતું. “વ્યાપક સંબંધ” નો અર્થ આયાતી માલના કોઈપણ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપના સંદર્ભમાં આયાત કરાયેલ માલ થશે. સ્પીક્ટપણે, તથ્યોમાં નિકાસ કરાયેલ માલ ખાદ્ય ઉત્પાદનો હતા તેથી ઉત્પાદન સંબંધ સ્થાપિત થયો હતો. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ ઇન્ડિયન એક્સપોર્ટર્સ ગ્રીવન્સ ફોરમ, ૨૦૧૩ (૨૯૦) ઈ.એલ.ટી. ૪૮૧ (દિલ્લી) ના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. સદર ચુકાદાના પેરા ૩૫ પર આધાર રાખીને, શ્રી મોઢે ધ્યાન દોર્યું હતું કે “વ્યાપક સંબંધ” નો અર્થ એવો પણ થશે કે જો આયાત અને નિકાસ સમાન શ્રેણી અથવા પ્રોડક્ટ ગ્રૂપમાં આવે એટલે કે વર્તમાન કેસમાં “ખાદ્ય ઉત્પાદન” (ફૂડ પ્રોડક્ટ), તો “વ્યાપક સંબંધ” નો ખ્યાલ સંતોષાયો હતો.

(૬) કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૭૫ ની કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ ૪% ની ખાસ વધારાની જકાત લાદવા અંગે, માત્ર એ આધાર પર આવા લાભનો ઇનકાર કરવો કે તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના જાહેરનામામાં ફક્ત કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૭૫ ની કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ વધારાની જકાતમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હતી, તે ગેરકાયદેસર હતું. શ્રી મોઢના જણાવ્યા અનુસાર, તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના જાહેરનામામાં પેરા ૩.૭.૨.૧(૬) ના ખંડ (૬) ના ઉપ-ખંડ (બી) માં જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી જે સ્ટેટસ હોલ્ડરને કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૭૫ ની કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળની સમગ્ર વધારાની જકાતમાંથી મુક્તિ આપતી હતી. ખાસ વધારાની જકાતની જોગવાઈ કરતી કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૭૫ ની કલમ ૩એ વર્ષ ૧૯૯૮ માં દાખલ કરવામાં આવી હતી. સદર અધિનિયમની કલમ ૩ તારીખ ૦૧/૦૩/૨૦૦૫ થી અમલમાં આવે તે રીતે બદલવામાં (સબસિટ્યૂટ કરવામાં) આવી હતી. શ્રી મોઢે ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ ઇન્ડિયન ટોબેકો એસોસિયેશન, ૨૦૦૫ (૧૮૭) ઈ.એલ.ટી. ૧૬૨ માં રીપોર્ટ થયેલ સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો કે ફેરબદલ/ઉમેરો પશ્ચાદવર્તી (ભૂતકાળની અસરથી) લાભ આપશે અને માત્ર એકના સ્થાને બીજાને મૂકવા, બદલવા માટે અને તેથી ટેરિફ એક્ટની કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૫) ની જોગવાઈ પ્રમાણપત્રની તારીખે કાયદાના પુસ્તક પર હોવાનું માનવામાં આવશે અને અન્યથા પણ તારીખ ૧૩/૦૫/૨૦૦૫ થી રદ કરવામાં આવી હતી.

(જ) રિફાઈન્ડ સોયાબીન ઓઈલ (એડિબલ ગ્રેડ) ની નિકાસ સામે આઈટમ ઈ-૧૨૧ પર કૂડ સોયાબીન ઓઈલ દર્શાવવાના અને અરજદારની નિકાસને અનુરૂપ ન હોવાના પ્રશ્ન પરના તારણ અંગે શ્રી મોઢે એવી દલીલ કરી હતી કે જે આયાત કરવામાં આવે છે તે કૂડ સોયાબીન ઓઈલ છે અને આવા તેલની ઉત્પાદન પ્રક્રિયામાંથી મળતો અર્ક એ સોયાબીન ઓઈલ એક્સટ્રેક્ટ હશે અને તેથી સંબંધ સ્પષ્ટ છે. ઇનપુટ આઉટપુટ ધોરણો તરફ અમારું ધ્યાન દોરતાં, શ્રી મોઢે રજૂઆત કરી હતી કે નિર્વિવાદપણે જે આયાત કરવામાં આવ્યું હતું તે કૂડ સોયાબીન ઓઈલ હતું અને રિફાઈન્ડ સોયાબીન ઓઈલની નિકાસ એ ખાદ્ય ઉત્પાદન હતું.

પ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી નિર્ઝર દેસાઈ ઉપસ્થિત રહ્યા છે અને તેમણે નીચે મુજબની રજૂઆતો કરી છે:

(એ) તારીખ ૩૦/૦૧/૨૦૦૪ નો પરિપત્ર એ માત્ર એક સ્પષ્ટતાત્મક પરિપત્ર છે અને તેનો હેતુ “કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો” પરિભાષાના વ્યાપનું અર્થઘટન કરવાનો કે તેને વિસ્તૃત કરવાનો નથી. તારીખ ૩૦/૦૧/૨૦૦૪ ના પરિપત્ર (એનેક્ષર ‘એલ’) ની વિગતો દર્શાવતાં, શ્રી દેસાઈએ રજૂઆત કરી હતી કે ડીજીએફટી દ્વારા મહેસૂલ વિભાગ પાસેથી સ્પષ્ટતા માંગવામાં આવી હતી કે શું કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો અંગેના નિયંત્રણો કૃષિ મૂળમાંથી મેળવેલા તમામ ઉત્પાદનોને લાગુ પડશે અને શું કૂડ એડિબલ ઓઈલની આયાત કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવશે, તેથી વિભાગ દ્વારા આ સ્પષ્ટતા બહાર પાડવામાં આવી હતી. તે સ્થાનિક કૃષિ અને ડેરી ક્ષેત્રના હિતોનું રક્ષણ કરવા અને તેને

ધ્યાનમાં રાખીને બહાર પાડવામાં આવી હતી. અન્યથા કૃષિ પેદાશ હોય તેવા ઉત્પાદનની આયાત કરવાની મંજૂરી આપવાનો અર્થ ટેરિફ અવરોધને ઉલટાવી દેવાનો થશે. સ્પષ્ટતાનો અર્થ એ નથી કે જે અન્યથા ઉપલબ્ધ હતું તે છીનવી લેવું. વર્તમાન કેસના તથ્યોમાં, સ્વીકૃતપણે ફૂડ ડીગમ્ડ સોયાબીન ઓઈલનું મૂળ સોયાબીનમાં છે, જે એક કૃષિ પેદાશ છે અને તેથી કોઈપણ સ્પષ્ટતાની ગેરહાજરીમાં પણ, તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના જાહેરનામા નં. ૫૩/૨૦૦૩ ની કલમ (૨) ના ઉપ-ખંડ (સી) એ આવી ચીજવસ્તુની આયાત પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.

(બી) નિકાસ ઉત્પાદનના સંબંધ (નેક્સસ) ના પ્રશ્ન પર, શ્રી દેસાઈએ તારીખ ૦૮/૦૧/૨૦૦૭ ના વાદગ્રસ્ત હુકમના તારણોને સમર્થન આપ્યું હતું. સત્તાધિકારીના તથ્યલક્ષી તારણો પર આધાર રાખીને, શ્રી દેસાઈએ રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર દ્વારા નિકાસ કરવામાં આવતું ઉત્પાદન ચોખા, સફેદ ખાંડ અને તલ છે. એસઆઈઓએન ના ધોરણો અનુસાર, ચોખાની નિકાસ સામે આયાત વસ્તુ કેનવાસ/શણ, એલડીપીઈ/એચડીપીઈ/પીપી ગ્રેન્યુઅલ્સ છે, સોયાબીન સામે ડીઝલ અથવા કેરોસીન છે, સફેદ ખાંડ સામે આયાત કાચી ખાંડ છે અને તલ સામે આયાત માટે માન્ય વસ્તુ કાચું શણ એલડીપીઈ/એચડીપીઈ ગ્રેન્યુઅલ્સ છે. તેથી, નિકાસના પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ સાથે સંબંધ છે. ફૂડ સોયાબીન ઓઈલની આયાત માત્ર રિફાઈન્ડ સોયાબીન ઓઈલ (એડિબલ ગ્રેડ) ની નિકાસ સામે જ માન્ય છે અને અન્ય સામે નહીં અને તેથી અરજદાર ડીએફસીઈ જકાત

મુક્તિ માટે હકદાર નથી. તદુપરાંત, રિફાઈન્ડ સોયાબીન ઓઈલ બનાવવા માટે ફૂડ સોયાબીન ઓઈલમાંથી કોઈ ઉત્પાદન અથવા રાસાયણિક પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવતી નથી અને તેથી સોયાબીન અને તેનું અંતિમ ઉત્પાદન સોયાબીન મીલ એક્સટ્રેક્ટ અનિવાર્યપણે કૃષિ પેદાશ જ રહે છે.

(સી) સોગંદનામા-જવાબ સાથે જોડેલા કસ્ટમ્સ હાઉસ, કંડલાના કેમિકલ એક્ઝામિનર્સના તારીખ ૦૭/૦૭/૨૦૦૬ ના ટેસ્ટ રિપોર્ટ નં. ૧૧૧૨ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. રિપોર્ટ મુજબ, ફૂડ ડીગ્રમ્ડ સોયાબીન ઓઈલ (આયાતી) યોગ્ય અને સંપૂર્ણ સફાઈ/રિફાઈનિંગ પછી માનવ વપરાશ માટે ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે. સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ ટેરિફના પ્રકરણ ૧૫ ની એન્ટ્રી નં. ૧૫૦૭ પર આધાર રાખીને, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સોયાબીનમાં રાસાયણિક ફેરફાર પણ થતો નથી અને તેથી તેને ચોક્કસપણે કૃષિ પેદાશ કે ઉત્પાદિત માલ ગણી શકાય નહીં. કસ્ટમ્સ હાઉસ, કંડલાના આસિસ્ટન્ટ કમિશનર (ગ્રુપ-૭) ફરાહ આઈ. ગુપ્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ સોગંદનામું-જવાબ વાંચતાં જણાય છે કે તે તારીખ ૦૮/૦૧/૨૦૦૭ ના વાદગ્રસ્ત હુકમની દલીલોનું પુનરાવર્તન કરે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સ્પીકાર્યા વિના માની લઈએ કે સોયાબીનમાંથી સોયાબીન ફૂડ એડિબલ ઓઈલનું અંતિમ ઉત્પાદન એ ઉત્પાદન પ્રક્રિયા કહી શકાય અને તેથી સોયાબીન ફૂડ ઓઈલનું અંતિમ ઉત્પાદન તે પ્રક્રિયામાંથી પસાર થતું હોવાથી કૃષિ પેદાશના વ્યાપ અને દાયરામાં આવશે, તેમ છતાં શ્યામ ઓઈલ કેક લિ. વિરુદ્ધ કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, જયપુર,

૨૦૦૪ (૧૭૪) ઈ.એલ.ટી. ૧૪૫ એસ.સી. ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતાં, સોયાબીન કૂડ ઓઈલને કૃષિ પેદાશ કહી શકાય.

(ડી) વહીવટી સૂચનાઓ કાયદાની પૂર્તિ કરી શકે છે અથવા એવા ક્ષેત્રોને આવરી શકે છે જ્યાં સુધી કાયદો વિસ્તરતો નથી પરંતુ તે વૈધાનિક જોગવાઈઓની વિરુદ્ધ જઈ શકે નહીં અથવા તેની અસરને ઘટાડી શકે નહીં. આ રજૂઆતના સમર્થનમાં, તેમણે જોઈન્ટ કમિટી ઓફ એરલાઈન પાઈલટ્સ એસો. વિરુદ્ધ ડાયરેક્ટર જનરલ ઓફ સિવિલ એવિએશન ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ઉપરોક્ત તથ્યો દર્શાવે છે કે કાયદા દ્વારા આવરી લેવામાં ન આવ્યા હોય તેવા ક્ષેત્રોની ખાલી જગ્યા પૂરવા માટે વહીવટી સૂચનાઓનો ઉપયોગ કરી શકાય છે અને જ્યાં સુધી તે યોજનાના ઉદ્દેશ્યો અને જોગવાઈઓની વિરુદ્ધ ન હોય ત્યાં સુધી તેને અધિકારાતીત કહી શકાય નહીં.

(ઈ) વાદગ્રસ્ત પરિપત્ર જ્યાં સુધી સ્પષ્ટપણે ખોટો ન હોય ત્યાં સુધી માન આપવા પાત્ર છે. અજય ગાંધી વિરુદ્ધ બી. સિંઘ, ૨૦૦૪ (૧૬૭) ઈ.એલ.ટી. ૨૫૭ માં રીપોર્ટ થયેલ સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખીને, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે હાલના કેસમાં અરજદાર એ સાબિત કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયા છે કે વાદગ્રસ્ત પરિપત્ર સ્પષ્ટપણે ખોટો છે અથવા તે બહાર પાડવાની કોઈ સત્તા વિના કે વૈધાનિક સક્ષમતાના અભાવે બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.

(એફ) પરિપત્ર જાહેરનામાની મર્યાદામાં આવતો નથી અને જાહેરનામાના વ્યાપને વિસ્તૃત કરે છે તે દર્શાવવાની જવાબદારી કરદાતા/અરજદાર પર છે, જે સ્થાપિત

કરવામાં અરજદાર નિષ્ફળ ગયા છે. વધુમાં, જ્યારે મુક્તિ જાહેરનામા અંગે શંકા હોય અથવા તેના બે અર્થઘટન શક્ય હોય, ત્યારે જે વિભાગની તરફેણ કરતું હોય તે અર્થઘટન અપનાવવું જોઈએ. આ સંબંધમાં તેમણે મેરિડીયન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ [૨૦૧૫(૩૨૫) ઈ.એલ.ટી. ૪૧૭ એસ.સી.] ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે.

(જી) વાદગ્રસ્ત પરિપત્ર કાયદા અથવા યોજનાની વિરુદ્ધ જતો નથી. તેનાથી વિપરીત, તે યોજના વિશે માર્ગદર્શન આપે છે અને સમગ્ર દેશમાં સમાન રીતે લાગુ કરવામાં સક્ષમ બનાવે છે. એકવાર પરિપત્ર જો તે કાયદા, જાહેરનામા અથવા યોજના સાથે વિરોધાભાસમાં ન હોય, તો તેને અમાન્ય અથવા અધિકારાતીત કહી શકાય નહીં. આ સંબંધમાં સ્ટેટ ઓફ તમિલનાડુ અને અન્ય વિરુદ્ધ ઇન્ડિયા સિમેન્ટ્સ લિ. અને અન્ય [(૨૦૧૧) ૧૩ એસસીસી ૨૪૭] ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

૬. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલશ્રીઓને સાંભળ્યા પછી અને તારીખ ૦૮/૦૧/૨૦૦૭ ના હુકમને રદબાતલ ઠેરવવા તથા તારીખ ૩૦/૦૧/૨૦૦૪ ના સ્પષ્ટતાત્મક પરિપત્રને અનુરોધ ૧૪ અને ૧૮(૧)(જી) નું ઉદ્બંધન કરતો જાહેર કરવા માટે કરાયેલી કાર્યવાહીના સંદર્ભમાં તથ્યોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, સૌપ્રથમ ડીએફસીઈ યોજનાના ઉદ્દેશ્યને ધ્યાને લેવાની જરૂર છે. ૨૦૦૨-૨૦૦૭ ની એક્ટિઝમ પોલિસીના અર્ક તેમજ સંબંધિત જાહેરનામા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી મોઢ દ્વારા અલગ પેપર બુક મારફતે પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે. કાર્યપદ્ધતિ એવી

જોગવાઈ કરે છે કે નિકાસના એફઓબી (FOB) મૂલ્યમાં ૨૫% થી વધુ વાર્ષિક વૃદ્ધિ ધરાવતું એક્સપોર્ટ હાઉસ રૂ. ૨.૫ કરોડનું લઘુત્તમ વાર્ષિક નિકાસ ટર્નઓવર (વિદેશી ટૂંડિયામણમાં) પ્રાપ્ત કરવા માટે હકદાર રહેશે. આવા સ્ટેટસ હોલ્ડર્સ નિકાસમાં થયેલી વૃદ્ધિના ૧૦% સુધી ડ્યુટી ફ્રી ક્રેડિટ એન્ટાઈટલમેન્ટ સર્ટિફિકેટ મેળવવા માટે હકદાર રહેશે. ડ્યુટી ફ્રી ક્રેડિટ એન્ટાઈટલમેન્ટનો ઉપયોગ મૂડીગત માલસામાન, ઓફિસ સાધનો અને ઇનપુટ્સની આયાત માટે થઈ શકે છે, શરત એ કે તે આઈટીસી (એચએસ) હેઠળ મુક્તપણે આયાત કરવા યોગ્ય હોવા જોઈએ. વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય, વાણિજ્ય વિભાગ દ્વારા તારીખ ૨૮/૦૧/૨૦૦૪ નું એક જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું જે મુજબ નિકાસમાં વૃદ્ધિને વેગ આપવા અને ભારતને બાકીના વિશ્વ માટે વિવિધ ઉત્પાદનો અને સેવાઓ મેળવવા માટેના મુખ્ય આધાર તરીકે ઉભરી આવવાની સુવિધા આપવાના ચોક્કસ ઉદ્દેશ્ય સાથે એકિઝમ નીતિ જાહેર કરવામાં આવી હતી. એવી માન્યતા આપવામાં આવી હતી કે સ્ટેટસ હોલ્ડર્સ નિકાસ વધારવામાં નોંધપાત્ર અને વધતી ભૂમિકા ભજવવાનું ચાલુ રાખશે. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, નિકાસના મૂલ્યમાં થયેલી વૃદ્ધિના ૧૦% લેખે ડ્યુટી ફ્રી એન્ટાઈટલમેન્ટ માન્ય રાખવામાં આવ્યું હતું. વિવિધ મુદ્દાઓ પર સ્પષ્ટતા માંગતા વિવિધ વેપાર સંગઠનો તેમજ વ્યક્તિગત નિકાસકારો તરફથી મળેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રકરણ ૩ ના પેરા ૩.૭.૨.૧ માં નોંધો ઉમેરવામાં આવી હતી. જોકે, જે બાબત સ્પષ્ટ છે તે એ છે કે નિકાસની વૃદ્ધિની સંભાવનાઓને ધ્યાનમાં રાખીને જે માલસામાનની આયાત કરવાની જરૂર હતી, તેનો અર્થ કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો સિવાયના

ઓફિસ સાધનો, કાચો માલ, ઘટકો હતો. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, એક્સપોર્ટ હાઉસ કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનોની આયાત કરી શકતું ન હતું.

૭. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં જ તારીખ ૩૦/૦૧/૨૦૦૪ નો વાદગ્રસ્ત પરિપત્ર નં. ૧૦/૨૦૦૪-કસ્ટમ્સ બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો. તારીખ ૨૮/૦૧/૨૦૦૪ ના જાહેરનામાના આમુખને જોતાં જ્યાં આ પહેલ નવી હોવાની હકીકતનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે, ડાયરેક્ટર જનરલ ઓફ ફોરેન ટ્રેડ (ડીજીએફટી) એ સ્પષ્ટતા માંગી હતી કે શું કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો અંગેનો પ્રતિબંધ કૃષિ/ડેરી મૂળમાંથી મેળવેલા તમામ ઉત્પાદનોને લાગુ પડશે કે કેમ. વિભાગે એવો અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનોની આયાતને મર્યાદિત કરવાના યોજનાના ઉદ્દેશ્યનો હેતુ સ્થાનિક કૃષિ અને ડેરી ક્ષેત્રના હિતોનું રક્ષણ કરવાનો હતો અને તેથી કૃષિ અને ડેરી ક્ષેત્રના સંબંધમાં કસ્ટમ્સ જકાતના ઊંચા દરો નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવ્યા હતા. તેથી, કૃષિ/ડેરી મૂળમાંથી મેળવેલા ઉત્પાદનો પણ માન્ય ન હતા જેથી સ્થાનિક કૃષિ અને ડેરી ઉદ્યોગના હિતોનું રક્ષણ કરવા માટે ખાસ બનાવેલા ટેરિફ અવરોધને ઉલટાવી દેવાનો કોઈ પ્રયાસ ન થાય.

૭.૧ એ જ રીતે હેન્ડબુક ઓફ પ્રોસિજરમાં, પેરા ૩.૨.૫ માં પેરા ૩.૨.૬ એ નો ઉમેરો કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો જેના દ્વારા યોજના હેઠળ આયાત કરવા માટે માન્ય માલ નિકાસ કરાયેલ ઉત્પાદનો સાથે સંબંધ ધરાવતો હોવો જોઈએ. કૃષિ પેદાશોની આયાતમાં છૂટછાટ આપવા માટે વધુ સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો, શરત એ કે તમામ ખાદ્ય તેલની આયાત એસટીસી અને

એમએમટીસી મારફત થવી જોઈએ. સંક્ષિપ્તમાં આ તે માળખું અને પૃષ્ઠભૂમિ છે જેના આધારે અરજદારને પ્રમાણપત્ર એટલે કે ડીએફસીઈ પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું અને નિકાસ સામે ઉત્પાદનનો સંબંધ “ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ” (ખાદ્ય ઉત્પાદનો) હોવાનો હતો.

૮. વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા, અરજદારને બે બાબતો પર જકાત મુક્તિ નકારવામાં આવી છે:

(એ) જે ઉત્પાદનની આયાત કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે તે અનિવાર્યપણે કૃષિ પેદાશ છે અને તેથી તેની આયાત અસ્વીકાર્ય હતી.

(બી) અરજદારના નિકાસ ઉત્પાદનો, એટલે કે ચોખા, તલ, સફેદ ખાંડ અને સોયાબીન એક્સટ્રેક્ટ, જે માલની આયાત કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે તેની સાથે વ્યાપક સંબંધ (બ્રોડ નેક્સસ) ધરાવતા નથી.

૯. તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના જાહેરનામા નં. ૫૩/૨૦૦૩ ના વાંચન પરથી જે સ્પષ્ટ થાય છે તે એ છે કે તે કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ ની કલમ ૨૫ હેઠળની સત્તાઓની રૂએ બહાર પાડવામાં આવ્યું છે. કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો હોય તેવા માલસામાન માટે મુક્તિ ઉપલબ્ધ નથી. લાયસન્સ હેઠળ અરજદાર ફૂડ ડીગ્રમ્ડ સોયાબીન ઓઈલની આયાત કરી રહ્યા છે. તે કૃષિ પેદાશ નથી તેવી દલીલ ઉપરાંત, વૈકલ્પિક દલીલ એ છે કે જો તે તેમ હોય તો પણ, તે એમએમટીસી મારફત આયાત કરવામાં આવતું હોવાથી, તે આઈટીસી (એચએસ) ના પ્રકરણ

૧૫ હેઠળ વર્ગીકૃત થયેલ ખાદ્ય તેલની આયાત છે અને તેથી માન્ય છે. પિટિશનના પાના નં. ૭૧ પર ઉત્પાદન પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરતા આકૃતિ (ડાયાગ્રામ) પરથી જે સ્પષ્ટ થાય છે તે એ છે કે ઉત્પાદનનું મૂળ ઘટક/મૂળ સોયાબીન છે. સોયાબીન એ કૃષિ પેદાશ છે તે અંગે અરજદાર દ્વારા પણ કોઈ વિવાદ કરવામાં આવ્યો નથી. જે બાબત રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે તે એ છે કે ઉત્પાદન પ્રક્રિયામાંથી પસાર થયા પછી, ક્રૂડ ડીગમ્ડ સોયાબીન ઓઈલ એક અલગ ચીજવસ્તુ બની જાય છે. જે પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવે છે તેને ઉત્પાદન પ્રક્રિયા કહી શકાય પરંતુ જે જોવાનું છે તે એ છે કે કૃષિ પેદાશ તરીકે સોયાબીન એ પ્રાથમિક ઉત્પાદન છે જે તેને વધુ ઉપયોગી અથવા વેચાણક્ષમ બનાવવા માટે સરળ પ્રક્રિયામાંથી પસાર થાય છે. તે કોઈપણ રીતે અલગ ઓળખ પ્રાપ્ત કરે છે તેમ કહી શકાય નહીં.

૯.૧ સી.આઈ.ટી. વિરુદ્ધ સ્ટેન્સ અમાલ્ગામેટેડ એસ્ટેટ્સ લિ. (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નીલગિરીના તેલની જેમ તેલ કાઢવા પર સોયાબીન તેની ઓળખ ગુમાવતું નથી. સોગંદનામા-જવાબ સાથે રજૂ કરાયેલા પરીક્ષણ અહેવાલ (ટેસ્ટ રિપોર્ટ) પરથી જે સ્પષ્ટ થાય છે તે એ છે કે જ્યાં સુધી ક્રૂડ ડીગમ્ડ તેલને રિફાઈન્ડ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેનો ઉપયોગ માનવ વપરાશ માટે થઈ શકતો નથી. તેથી, સોયાબીન પર આવી પ્રક્રિયા હાથ ધરવાથી તે એક અલગ વેચાણક્ષમ ઓળખ પ્રાપ્ત કરે છે તેવી દલીલ ગુણદોષ વિનાની છે અને તેથી આકારણી અધિકારીનું એ તારણ કે ક્રૂડ ડીગમ્ડ સોયાબીન ઓઈલ એ કૃષિ પેદાશ છે તેમાં

કોઈ ક્ષતિ શોધી શકાતી નથી. તે રાસાયણિક ફેરફારની પ્રક્રિયામાંથી પસાર થતું નથી તે બાબત પણ સેન્ટ્રલ ટેરિફ એક્ટના પ્રકરણ ૧૫ હેઠળની એન્ટ્રી નં. ૧૫૦૭ ના આધારે જોવામાં આવી છે કે સોયાબીન પોતાની ઓળખ ગુમાવતું નથી.

૯.૨ વ્યાપક સંબંધ (બ્રોડ નેક્સસ) ના સંદર્ભમાં અરજદાર દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ એસ્સેલ માઈનિંગ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિ. (ઉપર મુજબ) નો ચુકાદો હાલના કેસમાં લાગુ પડતો નથી કારણ કે તે ચુકાદા દ્વારા વ્યાપક સંબંધની વ્યાખ્યા કરવામાં આવી છે જ્યારે હાલના કેસમાં જે જોવાનું જરૂરી છે તે 'પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ સાથેનો સંબંધ' છે. બંને અલગ હોવાથી, તે વર્તમાન કેસમાં લાગુ પડે છે તેમ કહી શકાય નહીં.

૯.૩ કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૨૫ હેઠળની સત્તાઓની રૂએ બહાર પાડવામાં આવેલા તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના જાહેરનામા નં. ૫૩/૨૦૦૩ અનુસાર, ભારતમાં આયાત કરવામાં આવતા અમુક માલને ડીએફઈસી (DFEC) ના આધારે કસ્ટમ્સ જકાતમાંથી મુક્તિ આપવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનો આવી મુક્તિ માટે લાયક ઠરતા નથી. નીતિ નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવાના સંદર્ભમાં હતી તે એક્ટિવ પોલિસીના પેરા નં. ૩.૭.૨.૧ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. આયાત કરાયેલ માલનો નિકાસ કરાયેલ ઉત્પાદનો સાથે પણ સંબંધ હોવો જોઈએ. આઈટીસી (એચએસ) વર્ગીકરણના પ્રકરણ ૧૫ હેઠળ વર્ગીકૃત થયેલ તમામ ખાદ્ય તેલીબિયાંની આયાત આ યોજના હેઠળ માન્ય રહેશે. શું ખાદ્ય

તેલ જેવા ઈનપુટ્સ કૃષિ પેદાશ હોવાના બહાને તેને મર્યાદિત કરતો તારીખ ૩૦/૦૧/૨૦૦૪ ના પરિપત્ર નં. ૧૦/૨૦૦૪ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી સ્પષ્ટતા એ માન્ય સ્પષ્ટતા છે અને સત્તાવાળાઓની સત્તાની અંદર છે? શું સામાવાળા માટે વૈધાનિક રીતે બહાર પાડવામાં આવેલા જાહેરનામાની અસર છીનવી લેતો પરિપત્ર બહાર પાડવો ખુલ્લો છે? જે સ્પષ્ટ છે તે એ છે કે “કૃષિ ઉત્પાદનો” શબ્દ વિવાદનો વિષય હતો. એકિઝમ પોલિસીએ સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે આવા ઉત્પાદનોને આયાત માટે માન્ય રાખવામાં આવશે નહીં. જેમ કે **જોઈન્ટ એક્શન કમિટી ઓફ એરલાઈન પાર્લટ્સ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં નિર્ણય પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, જ્યારે નિયમો મૌન હોય ત્યારે નિયમોની પૂર્તિ કરવા અને સૂચનાઓ આપવા માટે ખાલી જગ્યાઓ પૂરી શકાય છે. ડીજીએફટી દ્વારા માંગવામાં આવેલી સ્પષ્ટતાના સંદર્ભમાં, એવી સ્પષ્ટતા બહાર પાડવામાં આવી હતી કે કૃષિ/ડેરી મૂળમાંથી મેળવેલા તમામ પ્રકારના ઉત્પાદનોની આયાત કરવાની પરવાનગી નથી. આ સ્પષ્ટતા એકિઝમ પોલિસીની છે.

૧૦. જે બીજા આધાર પર કરદાતા નિષ્ફળ ગયા છે તે એ છે કે સત્તાધિકારીએ ઠરાવ્યું છે કે જે માલ આયાત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી છે, આ કેસમાં ફૂડ ડીગ્રમ્ડ સોયાબીન ઓઈલ, તે નિકાસ કરાયેલ પ્રોડક્ટ ગ્રૂપ સાથે કોઈ સંબંધ ધરાવતું નથી. તથ્યો પરથી, એવું જણાય છે કે શરત પત્રક (કન્ડીશન શીટ) માં જોવામાં આવ્યા મુજબ અરજદાર ખાદ્ય ઉત્પાદનો તરીકે નોન-બાસમતી ચોખા (ઈ/૩૮); તલ (ઈ/૯૩), સફેદ ખાંડ (ઈ/૫૨/૭૯) અને સોયાબીન મીલ એક્સટ્રેક્ટ

(ઈ/જર) ની નિકાસ કરતા હતા. હેન્ડબુક પ્રોસિજર મુજબના એસઆઈઓએન ધોરણો પરથી જણાયું કે અરજદારના નિકાસ ઉત્પાદનો માટે જે આયાતી ઉત્પાદન હતું તે કૂડ ડીગમ્ડ સોયાબીન ઓઈલ સિવાયનું કંઈપણ હતું. રિફાઈન્ડ સોયાબીન ઓઈલ (ખાદ્ય તેલ) ની નિકાસ માટે આયાત કરી શકાય તેવું ઉત્પાદન કૂડ સોયાબીન ઓઈલ હતું જે ઈ-૧૨૧ પર દર્શાવેલ છે તેવો બચાવ પણ આવરી લેવાતો નથી કારણ કે જે નિકાસ કરવામાં આવે છે તે રાસાયણિક ફેરફારમાંથી પસાર થયા પછીનું સોયાબીન રિફાઈન્ડ તેલ નથી પરંતુ તે માત્ર સોયાબીન મીલ એક્સટ્રેક્ટ છે. પ્રયોગશાળાનો ટેસ્ટ રિપોર્ટ પણ વિભાગના વલણને યોગ્ય ઠેરવે છે. તેથી અરજદારની એવી દલીલ પણ કે કૂડ તેલ એમએમટીસી મારફત આયાત કરવામાં આવી રહ્યું છે, તે અરજદારને કોઈ મદદરૂપ થશે નહીં.

૧૧. પરિશિષ્ટ ૧૭ ડી સાથે જોડાયેલ એસઆઈઓએન પર મુકાયેલો આધાર, જે તે ખાદ્ય ઉત્પાદન હોવાનો સંબંધ દર્શાવે છે તે યોગ્ય જણાતો નથી કારણ કે સ્પષ્ટપણે તે વપરાશ યોગ્ય જણાયું નથી. તે સિવાય પણ, ઉત્પાદનની આયાતનો નિકાસ ઉત્પાદન સાથે સંબંધ હોવા પાછળ એક કારણ રહેલું છે. સમગ્ર ડીએફસીઈ યોજના વાંચતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે કૃષિ અને ડેરી ઉત્પાદનોને મળતા મુક્તિ લાભોમાંથી બાકાત રાખવાનો હેતુ સ્થાનિક કૃષિ અને ડેરી ક્ષેત્રનું રક્ષણ કરવાનો છે જે ભારતીય અર્થતંત્રના સંદર્ભમાં મુખ્યત્વે ગ્રામીણ આધારિત ઉદ્યોગ છે. જકાત મુક્તિને નિરુત્સાહિત કરીને આવા ઉત્પાદનોની આયાત અટકાવીને કૃષિ અર્થતંત્ર ટકી રહે તે જોવાનો સંબંધ છે. તદુપરાંત, નિકાસમાં વૃદ્ધિ જોવા માટે, જે એકિઝમ નીતિનો ઉદ્દેશ્ય છે, સંબંધિત નિકાસની સામે આયાત

કરાયેલ ઉત્પાદનો એવા છે જે અર્થતંત્રમાં જે ઉત્પાદનોની અછત છે તેની આયાતની સામે ભારતીય અર્થતંત્રના સંદર્ભમાં વધારાના (સરપ્લસ) છે.

૧૨. માત્ર એટલા માટે કે જોડાયેલ પત્રકમાં નિકાસ સંબંધ “ફૂડ પ્રોડક્ટ” તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યો હતો, તે મુખ્ય શ્રેણીઓ માટેના એસઆઈઓએન ધોરણોને બાજુ પર મૂકી શકે નહીં. તેથી, સંબંધિત બિલ્સ ઓફ એન્ટ્રીના સંબંધમાં તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના જાહેરનામા નં. ૫૩/૨૦૦૩ હેઠળ ડીએક્સીઈ યોજનાની મુક્તિના લાભનો ઇનકાર કરતા તારીખ ૦૮/૦૧/૨૦૦૭ ના સત્તાધિકારીના હુકમમાં ક્ષતિ શોધવાનું અમને કોઈ કારણ જણાતું નથી.

૧૩. તે આપણને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૯(૧)(જી) ની એરણ પર તારીખ ૩૦/૦૧/૨૦૦૧ ના પરિપત્ર (એનેક્સર-‘એલ’) સામેના અરજદારના પડકાર તરફ દોરી જાય છે. તારીખ ૨૪/૦૧/૨૦૦૪, ૦૫/૦૪/૨૦૦૪ અને ૩૦/૦૧/૨૦૦૪ ના વધુ સુધારાઓ સાથે તારીખ ૦૧/૦૪/૨૦૦૩ ના પ્રારંભિક જાહેરનામાને વાંચતાં જે સ્પષ્ટ થાય છે તે એ છે કે, નીતિવિષયક પહેલ તાજેતરની હોવાથી અને પ્રારંભિક તબક્કામાં હોવાથી, કૃષિ અથવા ડેરી ઉત્પાદનોમાંથી મેળવેલા ડેરિવેટિવ્ઝ (વ્યુત્પન્ન ઉત્પાદનો) પણ ડીએક્સીઈ યોજના હેઠળ મુક્તિને પાત્ર રહેશે કે કેમ તે અંગે ચોક્કસ વર્ગીકરણ જરૂરી હતું. સ્થાનિક કૃષિ/ડેરી ઉદ્યોગના હિતોનું રક્ષણ કરવા માટે ખાસ બનાવેલા ટેરિફ અવરોધને ઉલટાવી દેવાને રોકવાના સંદર્ભમાં અને તે હેતુથી, એવી સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી હતી કે તેનો અર્થ કૃષિમાંથી મેળવેલા તમામ પ્રકારના ઉત્પાદનો

પણ થશે. આવી સ્પષ્ટતાની અસરે કોઈપણ રીતે મુક્તિ જાહેરનામાના વ્યાપને ઘટાડ્યો કે પ્રતિબંધિત કર્યો નથી. અરજદારના કેસના સંદર્ભમાં, તેમના દ્વારા એવો કોઈ વિવાદ કરવામાં આવ્યો નથી કે મૂળ ઉત્પાદન, સોયાબીન એ એક કૃષિ પેદાશ છે. સ્પષ્ટપણે કૂડ ડીગમ્ડ સોયાબીન ઓઈલ તરીકે તેના પર પુનઃપ્રક્રિયા કરવાથી, તે કોઈ અલગ ઉત્પાદન બનતું નથી. તેમાં કોઈ રાસાયણિક ફેરફાર થતો નથી અને ટેસ્ટ રિપોર્ટ પરથી સાબિત થાય છે તેમ તે ખાદ્ય તેલ નથી. તેથી, તે અનિવાર્યપણે કૃષિ પેદાશની લાક્ષણિકતા જાળવી રાખે છે. આ સંબંધમાં, **શ્યામ ઓઈલ કેક લિ. (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયને ટાંકવો યોગ્ય રહેશે જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૧૬. આમ, સુધારેલી વ્યાખ્યા એવી પ્રક્રિયાઓનો સમાવેશ કરીને ઉત્પાદનના વ્યાપને વિસ્તૃત કરે છે જે ટેરિફ શેડ્યૂલની કલમ અથવા પ્રકરણની નોંધોમાં ઉત્પાદન સમાન હોવાનું નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલ હોય તો તે કદાચ સામાન્ય અર્થમાં ઉત્પાદન સમાન હોય કે ન પણ હોય. તે સ્પષ્ટ છે કે ધારાસભાને સમજાયું હતું કે વિવિધ પ્રક્રિયાઓની સંપૂર્ણ યાદી આપવી શક્ય ન હતી પરંતુ ચોક્કસ પ્રક્રિયા ઉત્પાદન સમાન છે તેમ જાહેર કરવા માટે કોઈ પદ્ધતિ જરૂરી હતી. સુધારેલી કલમ ૨(એફ) ની ભાષા દર્શાવે છે કે જે જરૂરી છે તે માત્ર માલનું નિર્દેશન નથી પરંતુ પ્રક્રિયાનું નિર્દેશન અને તે ઉત્પાદન સમાન છે તેવી ઘોષણા છે. અલબત્ત, નિર્દેશન કોઈપણ માલના સંબંધમાં હોવું જોઈએ.”

૧૩.૧ ટેરિફ અવરોધોને ઉલટાવી દેવા માટે કરદાતાના આવા માધ્યમો અને સંયોજનોને દૂર કરવા માટે જ ડીજીએફટી દ્વારા મહેસૂલ વિભાગ પાસેથી સ્પષ્ટતા માંગવામાં આવી હતી. જાહેરનામું / જાહેર નોટિસ / હેન્ડબુક ઓફ પ્રોસિજર અને એસઆઈઓએન ના સંયુક્ત વાંચન પરથી, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે નિકાસ ઉત્પાદનની સામે આયાત કરાયેલ ચીજવસ્તુનો સંબંધ સ્થાપિત થયો નથી. મેરિડીયન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિ. (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે મુક્તિ જાહેરનામાનું કડક અર્થઘટન કરવું જોઈએ અને જ્યાં સુધી કરદાતા તેની તરફેણમાં સ્પષ્ટ કેસ ન બનાવે ત્યાં સુધી તે તેના લાભનો દાવો કરવા માટે હકદાર નથી અને જો શંકા હોય અથવા બે અર્થઘટન શક્ય હોય, તો જે વિભાગની તરફેણ કરતું હોય તે અર્થઘટન અપનાવવું જોઈએ. તેથી આ તથ્યોના પ્રકાશમાં સ્પષ્ટતાને અમાન્ય અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૯(૧)(જી) નું ઉલ્લંઘન કરતી જાહેર કરી શકાય નહીં.

૧૪. આથી પિટિશન નિષ્ફળ જાય છે અને તે અનુસાર ફગાવી દેવામાં આવે છે. નિયમ (૩૯) રદ કરવામાં આવે છે.

(અનંત એસ. દવે, કાર્યકારી મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ)

(બિરેન વૈષ્ણવ, ન્યાયમૂર્તિ)

૧૫. હુકમ જાહેર કર્યા પછી, અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી મોઢે પિટિશનના પેન્ડન્સી દરમિયાન અમલમાં રહેલી વચગાળાની રાહત લંબાવવા

માટે વિનંતી કરી છે જેની સામે સામાવાળા તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી દેસાઈએ વાંધો ઉઠાવ્યો છે. તેમ છતાં, કેસના તથ્યોને ધ્યાનમાં રાખીને, અગાઉ આપવામાં આવેલી વચગાળાની રાહત આજથી ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે લંબાવવામાં આવે છે.

(અનંત એસ. દવે, કાર્યકારી મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ)

(બિરેન વૈષ્ણવ, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી/-

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.